

ACHTER DE SCHERMEN

nieuwsbrief van het Willem Elsschot Genootschap v.z.w.

jaargang 4 — extra editie
februari 2003

WEB wordt gevuld

Een jaar geleden verscheen de eerste extra editie van *Achter de schermen*, waarin de lancering van de WEB (Willem Elsschot Bibliotheek) van het WEG werd aangekondigd. Eersteling in het rijtje was *De knetterende schedels* van de Vlaamse auteur Roger Van de Velde.

Titaantjes van Elsschots tijdgenoot Nescio werd – in een nieuwe uitgave met prachtige illustraties van Joost Swarte – nummer twee en maakte deel uit van de eerste verzenddoos van het werkingsjaar 2002-2003. Als derde aanwinst voor de WEB kozen we voor de biografie van Elsschots Nederlandse vriend Carmiggelt door Henk van Gelder: *Simon Carmiggelt. Het levensverhaal*.

Een boek dat opgenomen wordt in de WEB-serie verdient een verantwoording en die vindt u voor deel 2 en 3 terug in deze editie. Nescio-kenner en -editrice Lieneke Frerichs tekent in haar bijdrage 'Twee aardige jongens' enkele gelijklopende lijnen uit het leven van Elsschot en Nescio, maar brengt ook de duidelijke verschillen in kaart.

Biograaf Henk van Gelder gaat in 'Ontmoetingen met Simon Carmiggelt' dieper in op diens contacten en ontmoetingen met Elsschot en schetst in enkele treffende kanttekeningen de bewondering van Carmiggelt voor de Vlaamse auteur.

En zo krijgt de Willem Elsschot Bibliotheek stilaan vorm. Traag maar gestaag, met telkens een duidelijke toelichting die de keuze verantwoordt.

Cyriel Van Tilborgh
Voorzitter

ontmoetingen met simon carmiggelt

Henk van Gelder

Toen hij in 1985 zijn boekje *Ontmoetingen met Willem Elsschot* schreef, kon Simon Carmiggelt nog woordelijk noteren wat zijn grote voorbeeld 37 jaar eerder tegen hem had gezegd. Dat lijkt een wonder, maar in werkelijkheid kan het hem weinig moeite hebben gekost. Hij behoefde 's mans uitspraken slechts over te schrijven uit een artikeltje, dat hij op 3 juli 1948 in *Het Parool* publiceerde onder het kopje 'In gesprek met Willem Elsschot'. Slechts in één geval heeft hij een citaat achteraf veranderd. 'Ja...', zou Elsschot destijds hebben gezegd, 'ik heb altijd beproefd zuiver Nederlands te schrijven.' Maar in de originele krant stonden die woorden net iets anders geformuleerd: 'Ja, ik heb altijd geprobeerd om zuiver Nederlands te schrijven.'

Te vermoeden valt, dat Carmiggelt er in 1948 voor koos zijn held alledaagse Nederlandse spreektaal in de mond te leggen. En dat hij Elsschot in 1985 als nog diens uiterst zorgvuldige, ietwat archaische Nederlands heeft teruggegeven. Hij schreef ditmaal immers niet voor het massapubliek van de krant, maar voor een gerichte kring van liefhebbers.

Ook anderszins is het curieus dat oude knipsel naast het veel latere boekje te leggen. In het tweede hoofdstuk van *Ontmoetingen met Willem Elsschot* schrijft Carmiggelt, dat hij na de oorlog zo graag zijn bundeltje *Honderd dwaasheden* aan de bewonderde schrijver wilde geven. 'Maar ik dorst het hem niet te zenden, omdat bewondering en schroom hand in hand plegen te gaan.' In plaats daarvan bleek een goede vriend, wiens identiteit niet wordt onthuld, bereid te zijn een persoonlijke ontmoeting te organiseren bij Elsschot thuis, in de Lemméstraat in Antwerpen. Het gesprek kwam enigszins stroef op gang. Elsschot nam het bundeltje van Carmiggelt in ontvangst en nam daarna plaats op een stoel die tegen de muur aan de andere kant van de huiskamer stond. 'Er was dus een afstand van verscheidene meters tussen ons, die elke intimiteit aan ons samenzijn ontynam. Bovendien had ik de indruk dat hij onze visite bij nader inzien betreurde. Maar we waren er nu eenmaal.'

Pas nadat de jonge bewonderaar blijk gaf van zijn kennis van het werk van de gastheer, begon Elsschot allengs enkele uitspraken te doen. Althans: zo heeft Carmiggelt de ontmoeting beschreven. Er is echter geen aanleiding daaraan te twijfelen. Doorgaans zette Carmiggelt de werkelijkheid graag naar zijn hand, maar in dit geval lijkt er voor fabuleren geen reden te zijn. Waarom zou hij deze gebeurtenis, in een als documentaire bedoeld boekje vol authentieke brieven en manuscripten, niet naar waarheid hebben opgetekend?

Als dit zodoende het echte verhaal was, moet het artikeltje in *Het*

In gesprek met Willem Elsschot

„Ik heb altijd geprobeerd om zuiver Nederlands te schrijven”

ALS ik Willem Elsschot vraag, waarom om zijn novelle „Een ontgoocheling”, die tot het voortreffelijkste van zijn oeuvre behoort, al in meer dan tien jaar niet werd herdrukt, zegt hij met de gelezenuitdrukking van iemand, die voor het eerst met deze kwestie wordt geconfronteerd: „Ja, dat kunt u eigenlijk beter aan de uitgever vragen, want die doet dat, niet u?” En na enig afdelen: „Mitsdien is het boekje niet in de smook gevallen.”

Het antwoord lijkt mij bepaald typerend voor een man die, toen destijds zijn roman „Lijmen” in Nederland zou uitkomen, eerst Antwerpen af moest om een exemplaar van de Vlaamse uitgave te bemachtigen, want hij bezat het zelf niet. De onnoemelijke zorg, waarmee Elsschot aan ieder woord van zijn proza scharft en slijpt, verandert in een filosofische neutraliteit, zodra het boek van de pers gekomen is. Want deze auteur, wiens werken ten onzent veel meer erkenning vonden dan in Vlaanderen zelf, heeft verkwikkend weinig van de „literator”, die al zijn dagen, van 's ochtenda vroeg tot 's avonds laat, aan de gewichtige omgang met eigen of andermans letteren besteedt. Iedere zelf-publicity houdt hij verre en dat is dubbel opmerkelijk voor iemand die, gelijk hij, directeur is van een groot reclamebureau.

„Maar ik houd niet van dat werk, mensner”, zegt hij. „Daarom heb ik „Kaas” geschreven. Het gaat eigenlijk over mijn publiciteitsbranche, maar ik heb er een kaaszaak van gemaakt, daar dat nog weerzinwekkender is. Je gaat er maar ruiken en zo...”

Terwijl wij samen in een vertrek vol schilderijen, tapijten en antieke meubelen doch zonder boeken zitten, begint hij glimlachend, maar toch met enige ontroering over de inhoud van dit boek te spreken.

Ik vraag hem of hij verband ziet tussen de ongekeerde kracht van zijn stijl en het feit, dat welhaast al zijn boeken authentieke ervaringen tot voedingsbodem hadden en als we over die kwestie spreken, zegt hij bijvoorbeeld over de romans van Vestdijk: „Kijk — dat zou ik niet kunnen. Daar heb ik geen fantasie genoeg voor.” Maar het is duidelijk, dat hij er niet om rouwt, want voor de man, die zegt: „Een haring kan tragisch geschilderd worden, al zit er aan zo'n beest niets dat op zichzelf tragisch is” staat het schrijven voorop — dat bewijst ledere blaadzij van zijn boeken.

„Lijmen” in het Frans

Daarom gelooft hij ook nauwelijks in de vertaalbaarheid van zijn werk. Een paar novellen zijn in het Duits en in het Tsjechisch overgebracht.

Voor zover ik het zelf lezen kan: slecht. De stijl verdwijnt, het verhaal blijft over en dat is te weinig. Ik heb zelf „Lijmen” in het Frans vertaald. Opnieuw geschreven dus, met andere beelden. Ik wilde het in Parijs uitgeven, omdat een Frans werk, dat in België verschijnt, voor de rest van de Franse wereld niet bestaat. Maar de uitgever

„...want ik zal warden en hij zit op mijn schouder”. Zo schrijft, ons het slot van „Tajip”, Willem Elsschot over de situatie, die hij hier in werkelijkheid ziet: de schrijver met zijn kleinzoon in de tuin van zijn busten te Kooijde in 1932.

schreef me, dat hij het wel wilde doen, als ik het omwerkte — ik weet niet precies wat die man wou...” Hij kijkt me hoofdschuddend aan. „Maar ik verander er natuurlijk geen letter aan”, zegt hij, en daarmee is de Franse „Lijmen” van de baan.

Ik vraag nog naar zijn oordeel over een paar Nederlandse jongeren en tijdschriften, maar hij kent ze niet en kijkt er blijkbaar een beetje van op, als ik van zijn invloed gewaag.

„Ja”, zegt hij dan, „Ik heb altijd geprobeerd om zuiver Nederlands te schrijven.”

Het lijkt mij een eenvoudige verklaring van iemand die zonder enige twijfel de grootste in onze taal schrijvende prozast van het ogenblik is.

S. C.

Pauze 3-7

Parool de gecensureerde, opgepoetste versie zijn. De verslaggever, die naar de gewoonte van die dagen ondertekent met zijn initialen S.C., doet net alsof hij Elsschot gewoon kwam interviewen. Dat hij de man, in alle nederigheid, een boekje kwam aanbieden, staat er niet in. Evenmin maakt hij melding van het pas geschreven vers, dat Elsschot hem volgens zijn latere relaas bij de deur 'met een zachte, telkens door ontroering verstikte stem' voordroeg. Het bleek hier te gaan om het zeer omstreden gedicht ter herinnering aan de in 1945 wegens collaboratie terechtgestelde nationalist August Borms. 'Men heeft mij verzekerd', zei Elsschot volgens Carmiggelt, 'dat ik, als ik dit vers publiceer, in Nederland onmogelijk zal zijn. Wat is uw oordeel?' Carmiggelt antwoordde toen, naar zijn zeggen: 'Het is een mooi vers, u moet het dus publiceren.'

Waarom zou S.C. in zijn verslagje niet over het nieuwe gedicht van de meester hebben gerept? Misschien omdat hij toen niet ten volle beseftte wie die Borms precies was geweest. Normaal gesproken kende Carmiggelt, die zelf nog maar zo kortgeleden een brandschone verzetsrol had gespeeld, weinig nuances als het over de oorlog ging. Borms moet in zijn ogen fout zijn geweest. Maar in 1948 was hem dat wellicht nog niet bekend. En als hij het wel had geweten, is het ook nog mogelijk, dat hij niet ten overstaan van de lezers van *Het Parool* een smet op de grote Elsschot wilde werpen. Ook onder die lezers bevonden zich nu eenmaal velen die extra gevoelig waren voor alles wat met de oorlog te maken had.

Het is, hoe dan ook, tekenend voor Carmiggelt dat hij zich ook in *Ontmoetingen met Willem Elsschot* niet over de Borms-kwestie uitlaat. Of hij er een mening over had, valt uit dit boekje niet op te maken. In geschrifte liet hij zich zelden verleiden tot het innemen van polemische standpunten. En nog afgezien daarvan: zijn eerbied voor Elsschot was veel te groot. Als hij al moeite met het gedicht zou hebben gehad, zou hij dat nooit hebben opgeschreven.

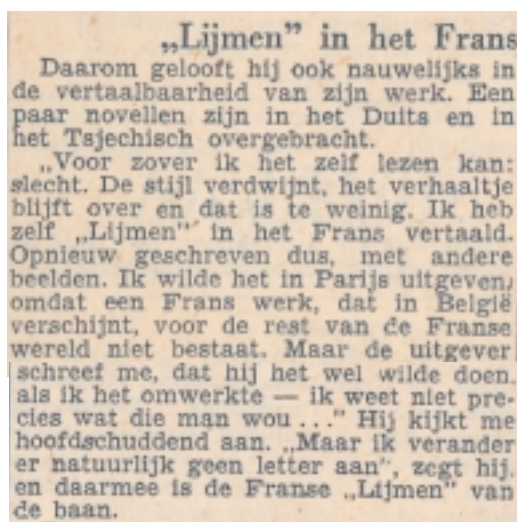
Het stukje van S.C. in *Het Parool* laat zich lezen als een regulier verslagje van een regulier vraaggesprek. De interviewer stelt vragen, en Elsschot geeft antwoord. Van de afstand tussen gastheer en gast, die hij in 1985 beschreef, was in 1948 geen sprake. Integendeel: 'Terwijl wij samen in een vertrek vol schilderijen, tapijten en antieke meubelen doch zonder boeken zitten, begint hij glimlachend, maar toch met enige ontroering over de inhoud van dit boek [Kaas] te spreken.' Hier suggereert S.C. een sfeer van intimiteit, die in werkelijkheid dus ontbrak. Zijn bewondering voor de schrijver blijkt pas uit de laatste zin, waarin hij Elsschot 'zonder enige twijfel de grootste in onze taal schrijvende prozaïst van het ogenblik' noemt. Dat is een opvallende ontboezeming, hoewel niet geheel ongebruikelijk: in die dagen ging een interview wel vaker gepaard met pluimstrijkerijen.

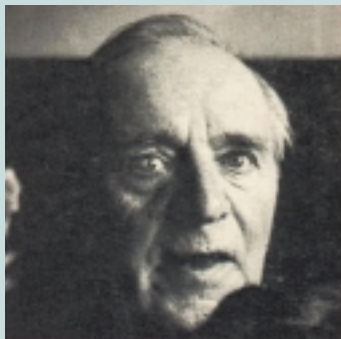
Hooguit zou er nog verbazing kunnen bestaan over de publicatiedatum. Als die eerste ontmoeting al in maart plaatsvond, waarom verscheen het artikeltje dan pas in juli? Maar het antwoord op die vraag is snel gegeven. *Het Parool* was een piepklein krantje, dat alleen ruimte had voor het hoognodige. Zo'n stukje over Willem Elsschot kan voor de redactieleiding niet spoedeisend zijn geweest. Het was bovendien een privé-initiatief van Carmiggelt; niemand had hem gevraagd een interview met Elsschot te gaan maken. Het feit dat er al in geen tien jaar meer een herdruk was verschenen van *Een*

Ontgoocheling, zoals in de aanhef wordt vermeld, duidt er voorts op dat het hier niet ging over een bestseller-auteur wiens woorden onmiddellijk in de krant moesten worden gezet. Niet voor niets stond er een foto uit 1933 bij; er was nu eenmaal geen fotograaf van *Het Parool* meegereisd naar Antwerpen.

Alles bij elkaar: dit stukje kon best nog even in reserve worden gehouden tot het begin van de zomer, als de komkommertijd was aangebroken.

Niemand kon toen vermoeden, dat er meer dan een halve eeuw later zo veel aanleiding zou zijn voor kanttekeningen.

twee aardige jongens

Lieneke Frerichs

Ze zijn in hetzelfde jaar 1882 geboren, Alfons Jozef de Ridder alias Willem Elsschot en Jan Hendrik Frederik Grönloh, de man die zich achter het pseudoniem Nescio verborg. Grönloh overleed in 1961, een jaar later dan De Ridder. De een was zijn leven lang een volbloed Antwerpenaar, de ander een ras-Amsterdammer. Ze waren beiden zonen van kleine middenstanders, maar de een was het achtste en voorlaatste kind in het gezin, de ander het oudste – psychologen houden van zulke feiten. Beiden volgden een opleiding aan de handelschool; beiden lieten zich rond 1900 meeslepen door de vele wereldverbeterende stromingen van het fin de siècle en beiden bevonden zich in de anarchistisch-idealistische hoek. In hun debatingclubs ging het vurig toe, waarbij de drank in het Zuiden naar mijn idee heel wat rijkelijker vloede dan in Amsterdam. Ze zagen er in die tijd ook enigszins hetzelfde uit: ernstig gezicht, het haar naar achteren gekamd, smal snorretje, cape om de schouders. Ze trouwden allebei met een levendig meisje ('dapper in de wereld en mak in huis, precies wat ik nodig heb', aldus Nescio), kregen een gezin en maakten carrière in de handelswereld. Nescio klom bij de Holland Bombay Trading Company op tot procuratiehouder en tenslotte tot directeur, en Elsschot – ach, daarover hoef ik u niets te vertellen.

En dan zijn er de literaire overeenkomsten. Beiden raakten na hun eerste publicaties in vergetelheid en beiden werden als auteur herontdekt door het tijdschrift *Forum*. Ze werden geprezen door Greshoff, Ter Braak, Du Perron en Bloem en genoemd als vertegenwoordigers van 'de schrijvers van de "lijn Multatuli", anders gezegd de lijn van het "gezond verstand"', aldus Menno ter Braak. Du Perron zag, terugkijkend op de Nederlandstalige romanproductie, slechts 'drie of vier genietbare auteurs: Willem Elsschot, Nescio, Buysse en misschien nog iemand'. De Wereldbibliotheek probeerde in 1933 zowel Elsschot als Nescio te contracteren maar viste beide keren achter het net. En nu, in de 21e eeuw, staan beide

auteurs nog volop in de belangstelling. Nescio's *Verzameld Werk* verscheen in 1996 in twee kloeke delen die al verscheidene malen zijn herdrukt, terwijl de romans van Elsschot sinds vorig jaar afzonderlijk worden uitgegeven in fraaie nieuwe edities die samen het *Volledig werk* zullen vormen.

Maar verschillen zijn er natuurlijk ook. De bourgondiër Elsschot was, zowel in zijn persoonlijk leven als in zijn zakenbestaan, een heel ander mens dan de teruggetrokken levende gentleman-koopman Nescio. En ook hun literaire productie is anders, want het door Nescio tijdens zijn leven gepubliceerde werk is veel kleiner van omvang dan het oeuvre van Elsschot. Nescio dankt zijn roem aan drie novellen, die in 1918 in boekvorm verschenen: *Dichtertje* – *De uitvreter* – *Titaantjes*. De laatste twee werden al eerder in tijdschriften gepubliceerd. De openingszin van *Titaantjes* is in de loop der jaren bijna spreekwoordelijk geworden: 'Jongens waren we – maar aardige jongens.' Het is de levensgeschiedenis van vijf jonge mannen die van een vaag idealisme zijn vervuld. In scène na scène wordt getoond hoe ze hun idealen moeten opgeven; alleen de schilder Bavink wil van geen compromissen weten en belandt in het gekkenhuis. De laatste alinea brengt het verhaal op een hoger plan, en pas dan wordt gerefereerd aan de titel van het verhaal: 'Gods troon is nog ongeschokt. Zijn wereld gaat haar gang maar. [...] Nieuwe Titaantjes zijn al weer bezig kleine rotsblokjes op te stapelen om 'm van z'n verhevenheid te storten en dan de wereld eens naar hun zin in te richten.' Deze passage verwijst naar de Griekse mythe over het ontstaan der wereld, waarin verhaald wordt hoe de Titanen, reuzengrote kinderen van Ouranos (de hemel) en Gaia (de aarde) in opstand komen tegen hun vader, maar uiteindelijk verslagen worden door Zeus, die oppergod wordt. Zoals de Titanen de strijd met de goden aanbonden, maar verloren, zo strijden steeds nieuwe titaantjes hun strijd – vergeefs, zoals het verkleinwoord al aangeeft. Nescio doet het voorkomen, alsof zijn titaantjes niet goed wisten wat ze eigenlijk wilden. De biografische werkelijkheid van hemzelf en zijn vrienden was anders. Zij hadden zich aangesloten bij de praktisch-socialistische beweging van Frederik van Eeden, medicus en auteur van onder andere de roman *De kleine Johannes*. Van Eeden was in het voetspoor van denkers als Thoreau, Kropotkin, Ruskin, Oppenheimer en Tolstoj tot het inzicht gekomen dat de arbeiders niet meer voor de bezittende klasse moesten werken, maar voor zichzelf,

en dat het in gemeenschappelijk eigendom hebben van landbouwgrond het begin van een ontwikkeling ten goede zou kunnen zijn. Op die grond kunnen mensen in onderlinge broederschap samenwonen, hun eigen levensbenodigdheden produceren, de overschotten verkopen en de opbrengst daarvan investeren in nieuwe grond, waarop ... enzovoort. Van Eeden was zelf een dergelijke landbouwkolonie begonnen die hij 'Walden' had genoemd. In 1901 kwam het tot een landelijke Vereeniging voor Gemeenschappelijk Grondbezit (GGB). Grönloh en zijn vrienden hoorden tot de oprichters. Van Eeden kon hen op Walden niet gebruiken: hij had na enige tijd liever arbeiders met verstand van het tuindersvak dan idealistische kantoorbedienden. Voorlopig bleven zij dus sparen voor een eigen stukje land en kwamen ze eens per week bijeen op de zolder van een van de spaarders, zoals geschilderd is in hoofdstuk twee van *Titaantjes*. Kerstmis 1901 werd grond gekocht in het Gooi; eind 1903 werd de onderneming, waarin veel spaargeld, veel energie en nog

meer idealisme geïnvesteerd was, als mislukt beschouwd en opgegeven. Enkele jaren later trok Grönloh zich definitief uit de vereniging terug. Met inzicht in de naïveteit van zijn vroegere ik, maar met behoud van sympathie voor de goede bedoelingen: 'Jongens waren we, maar aardige jongens. Al zeg ik 't zelf.' Vanuit die afstandelijke visie geeft hij in *Titaantjes* een lachwekkend beeld van de kolonie Walden, waar een heer zonder hoed, gekleed in een boerenkiel en met dure gele schoenen aan zijn voeten, uit een papieren zak kolombijntjes (een soort zachte cake-jes) loopt te eten, 'in innige aanraking met de natuur, zooals dat toen genoemd werd, en z'n baard vol kruimels'.

Titaantjes werd voltooid in 1914. Nescio stuurde het manuscript naar het tijdschrift *De Gids*. Daar stuitte het verhaal op veel weerstand. De auteur kreeg te horen dat die weerstand vooral gericht was tegen 'de tirades, waarin van God gesproken

wordt, op een wijze die onder 90 pct van de Gidslezers groote ergernis zou wekken'. De hoofdredacteur had de slotpassage eigenhandig herschreven, waarbij hij, de Griekse mythe indachtig, overal het woord 'God' vervangen had door 'Zeus'. Nescio vermoedde echter – en natuurlijk terecht – dat de redactie ook grote bezwaren had tegen zijn spottentijen over de 'nette heeren, wier haar altijd even netjes zit, die nooit een kreukel in hun jas of een spatje modder op hun schoenen hebben' en die altijd alles enorm goed weten, vooral 'wie en wat beneden hun stand was'. De redactie van *De Gids* liet het uiteindelijk dan ook afweten, en *Titaantjes* verscheen tenslotte in juni 1915 in *Groot Nederland*, het tijdschrift waarin vanaf 1913 ook enkele romans van Elsschot zijn voorgepubliceerd.

Nescio heeft van zijn titaantjes maar moeilijk afscheid kunnen nemen. Zowel in het later door hemzelf gepubliceerde werk als in de nagelaten verhalen in het *Verzameld Werk* staan schetsjes en overgeschoten hoofdstukken waarin deze personages een rol spelen. Roerend is, dat hij ook enkele vervolgh verhalen heeft geschreven 'toen mijn hoofd nog vol was van Bekker, Bavink, Hoyer en Kees. "Titaantjes" was toen al een half jaar voltooid, maar zij wilden mij niet verlaten'. Deze formulering, waarin het personage Koekebakker ontbreekt, laat zien dat de figuur Koekebakker niet ver van de schrijver zelf af staat.

In Nescio's eersteling *De uitvreter* – verschenen in *De Gids* van 1911 – spelen Bavink en Koekebakker eveneens een rol. Het is het verhaal van de bohémien Japi, die door de schilder Bavink in de Amsterdamse vriendenkring wordt binnengebracht. Aanvankelijk is Japi een onbekommerde levensgenieter die zijn bijnaam 'uitvreter' eer aan doet. Maar hij wordt verliefd, hij raakt begaan met de arbeiders in de Borinage, hij wil in zijn idealisme de wereld veranderen, maar hij ziet tenslotte in dat een mens niet in staat is om tegen de loop der dingen in te gaan: 'De wereld was blijven draaien, draaide precies zooals altijd, zou wel blijven draaien zonder hem [...] Hij was nu wijzer. Hij trok zijn handen er van af'. Het verhaal eindigt met zijn dood: Japi stapt op een vroege zomermorgen kalm van de Waalbrug af en verdwijnt voorgoed in de rivier. De derde novelle *Dichtertje* – weer een titel met zo'n ironisch verkleinwoord – is geschreven in 1917 en niet voorgepubliceerd. Het is opnieuw een 'Werdegang', nu van het idealistische

dichtertje dat in het reine moet zien te komen met zijn huwelijk, zijn baan en zijn carrière. Ook hem speelt de liefde parten, en ook dit verhaal eindigt met de dood van het dichtertje.

De drie verhalen cirkelen alle om het besef, dat het individu niet tegen de wereld op kan en zich vooral niet moet verdiepen in de grote existentiële vragen, want 'wee hem die vraagt: Waarom?', aldus het slot van *Titaantjes*. Er is wel een oplossing mogelijk, en die ligt in het loslaten van alle gedachten en alle verlangens, in het accepteren dat er geen einddoel bestaat. Maar die hoge harmonische staat, dat 'nirwana', kan maar op zeldzame momenten ervaren worden (zie het cruciale hoofdstuk acht van *Titaantjes*). Als die rust gevonden wordt, als ogenblik en eeuwigheid samenvallen, dan is dat in het Hollandse landschap. Het stromende water der rivieren, de zon, de kerktorens, de bomen, wolken, schaduweffecten, spiegelingen: het zijn de troostende tekenen dat de eeuwigheid toch bestaat. Het Hollandse landschap is zowel decor als hoofdrolspeler in Nescio's verhalen. Dat geldt in het bijzonder voor het prachtige *Natuurdagboek*, dat voor het eerst in het *Verzameld Werk* werd uitgegeven en dat de observaties bevat die Nescio tussen 1946 en 1956 maakte over zijn uitstapjes. Het is zeer bijzonder werk.

Deze natuurlyriek is alom tegenwoordig in het werk van Nescio, maar geheel afwezig in het werk van Elsschot. De beide auteurs hebben weliswaar veel gemeen, maar in de kern lijken ze maar weinig op elkaar. Geen wonder dus dat Nescio in 1952 aan een journalist verzocht om in zijn stuk 'als 't even kan, niet weer Elsschot er doorheen te laten wandelen. Dat hebben ze al zoo vaak gedaan, dat ik graag weer eens een stukje zou lezen waar hij buiten bleef'. Helaas, dat is in dit stukje niet bepaald gelukt.

'Ik, Willem Elsschot'

door Herman Bogaert

Voordrachtskunstenaar Herman Bogaert kruipt in de huid van Willem Elsschot en Alfons De Ridder. Op basis van biografieën en feiten vertelt hij op een ietwat eigenzinnige doch gefundeerde wijze het leven van Alfons De Ridder. Tijdens dit verhaal reciteert hij verzen van Elsschot en fragmenten uit *Kaas* en *Tsijp*. Bogaert (geboren te Asse in 1936) is onder meer eredocent fonetica-dictie aan het Koninklijk Muziek Conservatorium te Brussel en ere-lector aan de Katholieke Hogeschool Brussel. Hij vertolkte eerder de rollen van Multatuli en Gezelle. Voor meer informatie over de voorstelling en voor boekingen kan u bij hem terecht:

Herman Bogaert
Mandenmakerstraat 9
1730 Kobbegem
tel. 02 452 84 26

Kabaal!

Feest en strijd in de Nederlandse literatuur

De Nederlandse literatuur is niet op haar mondje gevallen. Al eeuwen wordt erin gevochten en gebrald, gewoeld en gejoeld. Je komt in onze letteren zowel wapengekletter als feestgedruis tegen en vaak gaan die twee zelfs ongegeneerd samen. Hoe al dat kabaal klinkt in onze taal en of het niet wat stiller kan, dat vragen zes literatuuronderzoekers zich dit voorjaar af in een boeiende reeks lezingen.

In elke lezing wordt een stukje van de Nederlandse literatuur, waaronder ook werk van Elsschot, op decibels getest. Welke strijd wordt erin uitgevoch-

ten of wat valt er te vieren? Klinkt het of botst het? In feest en in strijd worden de grenzen van het alledaagse en banale overschreden: alles wordt feller, harder, ongeremder. Hoe gaat de literatuur om met die buitengewone situaties, waarin normen en zeden met voeten worden getreden? Zo komt er in stukjes en brokjes een beeld tot stand van onze luidruchtige literatuur waarin het conflict en de verzoening, kortom de confrontatie in al haar gedaanten, centraal staan. De literatuur is immers niet altijd een zaak van 'een boekje in een hoekje', maar kan evengoed turbulent zijn en het kabaal verkiezen boven de stilte.

Iedereen die mee het boekje uit zijn hoekje wil halen, is welkom om gratis deze lezingenreeks bij te wonen in het Literair Café Henri Vandevelde in de Openbare Bibliotheek van Leuven (Rijschoolstraat 4). De lezingen gaan uit van het departement Literatuurwetenschap van de K.U.Leuven, in samenwerking met Cultuurcentrum Leuven. Ze vinden plaats in februari en maart 2003, telkens op dinsdag vanaf 20.30 uur en duren 30 tot 45 minuten. Het publiek wordt uitgenodigd om mee op de vuist te gaan met de teksten.

Werf een W.E.G.-lid
en ontvang een uniek cadeau!

U bent zelf een tevreden lid van het Willem Elsschot Genootschap? Dan kent u vast wel iemand die u dat pleziertje ook gunt. Als u naam en adres van het nieuwe lid doorgeeft aan het secretariaat (Lijsterbeslaan 6, B-2920 Kalmthout), ontvangt u zelf een prachtig exemplaar van de Salamanderuitgave van *Tsjip/De Leeuwentemmer*, mét een eigenhandig geschreven opdracht van Jan – Tsjip – Maniewski. Een uniek Elsschottiaans cadeau voor ijverige Elsschot-liefhebbers dus!

COLOFON

Deze nieuwsbrief *Achter de schermen*, uitgegeven door het Willem Elsschot Genootschap v.z.w., verscheen in februari 2003 in een oplage van 900 exemplaren, bestemd voor de leden van het W.E.G. en de pers.

Lezersservice

<http://www.weg.be>
info@weg.be

Bank

België: KBC Bank - Antwerpen
409-8578841-11
Nederland: ABN AMRO BANK - Putte
53.28.777.13

Secretariaat

Lijsterbeslaan 6 • B-2920 Kalmthout • België
tel: 03/666.78.70 • fax: 03/666.25.42

Redactie

Koen Rymenants (Koen.Rymenants@arts.kuleuven.ac.be)
Cyriel Van Tilborgh (cyriel.van.tilborgh@skynet.be)

Bestuur

Voorzitter: Cyriel Van Tilborgh
Vice-voorzitter: Vic van de Reijt
Bestuursleden:
Jan Maniewski
Walter Mees
Yvan De Roover
Ann De Rammelaere
Janny Nijhof

Sponsors W.E.G.

Alveko - EquiLibris
Het Belang van Limburg
Canvas
Censydiam
Ernst & Young
Gazet van Antwerpen
De Groene Amsterdammer
KBC Bank & Verzekering
Knack-Weekend
De Morgen
Het Parool
Athenaeum – Polak & Van Gennep (Querido)
De Standaard
De Financieel-Economische Tijd
Uitgeverij Bas Lubberhuizen
Vlaams Fonds voor de Letteren
Vrij Nederland
VVL/BBDO